

LA FESTA DE L'ARBRE DE MAIG A IGUALADA

DANIEL VILARRUBIAS CUADRAS I
MARC TALAVERA ROMA

1. L'ARBRE DE MAIG

El costum de tallar un arbre ben alt i recte, escollit —i de vegades fins i tot potser conreat— per a l'ocasió, transportar-lo fins al nucli habitat i plantar-lo al mig d'una plaça (a cada indret es fa a la seva manera), prèviament pelat del brançam i de l'escorça per tal de fer-hi festa al voltant i dansar-hi de manera més o menys ritual, és un fet escampat per bona part del territori europeu. Evidentment, aquest arbre pot ser tallat amb acord del comú o fins i tot manllevat clandestinament, amb la indignació subseqüent del propietari.

Al nostre territori català, el fenomen és molt i molt escampat per tota la geografia, encara que la data en la qual es realitza la festa pot variar molt. Des de finals d'abril, fins al primer de maig, mitjan o final del mes o, com a Pollença, per Sant Antoni. També varia l'espècie d'arbre escollida. A vegades es tria un xop o pollancre (com a Folgueroles o Cornellà del Terri) o, més comunament, un pi (o un avet al Pirineu).

Tant s'hi poden fer fogueres al voltant (cas que hem vist a Senet, a l'Alta Ribagorça o que Violant i Simorra ens documenta a Prades) com hom pot grimpar-hi per tal de mostrar audàcia i força (Matadepera), dansar-hi (la *falla gran* d'Isil) o totes tres coses (*L'haro* de Les, a la Val d'Aran). El que solia ser comú era que quedés plantat uns quants dies: tot el maig, per exemple, segons ens documenta Salvador Palomari el cas de Les, on es planta cada 29 de juny per tal de cremar-lo el

24 de juny de l'any següent, constitueix un dels exemples de major longevitat.¹

Els orígens coneguts de la tradició de l'Arbre de Maig o *Maio* es remuntarien, segons Joan Amades, a l'època medieval.² La documentació dels segles XVI al XVIII en testimonia ja un gran arrelament arreu de Catalunya. Originàriament sembla que es tractava d'una tradició estretament vinculada al món rural, duta a terme com a ritual per a la veneració dels esperits de la naturalesa, amb l'objectiu d'aconseguir, a partir del sacrifici d'un arbre, que el conjunt oferís un any de prosperitat i abundància. Al llarg dels segles aquest significat ha anat evolucionant, però sempre mantenint-se com un acte festiu en què el vincle entre l'home i la naturalesa és l'element central, vincle representat per l'arbre, anomenat *El Maig*.

L'element central, és doncs, aquest arbre, al voltant del qual es desenvolupa tota la festa. Els diferents actes que es duïen a terme sembla que es van mantenir força inalterats i ben documentats al llarg dels segles, i és per això que la recuperació de la tradició en el dia d'avui ha esdevingut més que possible.

1. Blog de cultura tradicional i popular de Salvador Palomar, que sol analitzar amb solvència diferents aspectes de la vivència de les festes. La Teiera. <http://lateiera.wordpress.com/2011/05/02/larbre-de-maig/>

2. AMADES, Joan, *Costumari Català. El curs de l'any*. Barcelona: Salvat Editores, 1950, vol. III, p. 357.

Solien ser festes vinculades a un grup de joves fadrins o solters, que demostraven així la seva força i vigor davant del col·lectiu. Encara avui és tota una proesa enfilarse a l'*haro* de Les per penjar-hi la corona de flors i la creu que el coronen. De la mateixa manera, el qui aconsegueix arribar fins al cabàs de plomes —potser record d'un premi en forma de gallina— que hi ha al capdamunt del pi ensabonat —i, per tant, deliberadament relliscós— de Pollença, tot burlant les nombroses dificultats que els altres li han anat posant abans, esdevé l'heroi de la festa de Sant Antoni.

Com veurem després, la festa existia a la comarca de l'Anoia, sobretot vinculada a algunes festes majors o festes de la pagesia (Sant Isidre). De fet, en molts llocs es feia com a entrada al mes de maig, dedicat a la Mare de Déu i a tot allò primaveral, així com a culminació d'alguna cantada de caramelles o alguna fontada. De fet, no és sinó una cucanya.

2. ANTECEDENTS IGUALADINS: LA FESTA DEL ROSER

En el cas concret d'Igualada, l'Arbre de Maig havia estat unit a la festa del Roser, celebració que tenia una gran predicament a tot Catalunya. Aquesta importància li va venir del fet que el papa Pius V hagués proclamat que la victòria contra els turcs a la batalla de Lepant (7 d'octubre de 1571) havia estat aconseguida per la mediació de la Verge del Roser. El seu successor, Gregori XIII (1572-1585), va instituir el 1573 una celebració de l'advocació del Roser per a aquell dia. Fins aleshores, allà on se celebrava, només s'havia fet durant el «mes de Maria», i per impuls de l'ordre dels Dominics, sota una forma que consistia bàsicament a resar el Rosari.³

3. CASTELLÀ I RAICH, Gabriel, *Reseña histórica de la Iglesia de Ntra. Sra. del Rosario de la Ciudad de Igualada*. Igualada: Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada – Bas Estamper, 1973, p. 1-3.

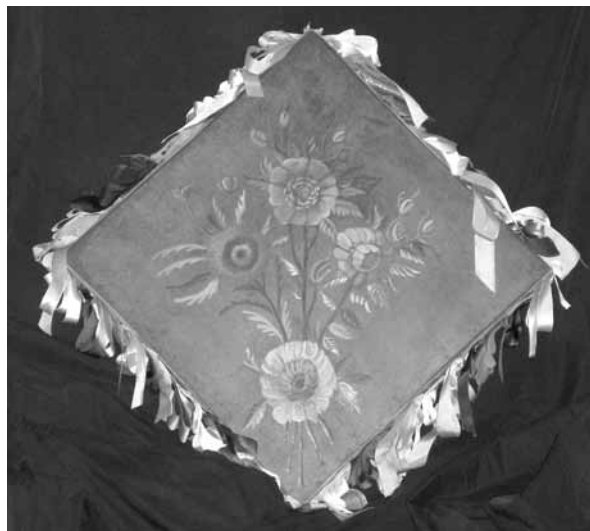
A Igualada, la confraria del Roser es va instituir mitjançant una butlla del 1574. Ben aviat es va construir l'església del Roser, beneïda el 1578, i s'iniciava el primer llibre amb els administradors.⁴ Segons Francesc Victori, l'any 1624 hi havia dos administradors i dos baciners. Aquest tipus de confraria se sostenia —sempre seguint Victori— perquè els confreres pagaven una petita quota anual, perquè els qui exercien com a administradors —un càrrec que devia comportar un mínim prestigi social— ja podien ser de la classe adinerada i perquè es realitzaven captes de cereal, most i oli que després es treien a encant públic o subhasta.⁵

Però a més, hi havia un conjunt d'elements folklòrics i culturals que avui dia són d'allò més valuosos. En primer lloc, una interessant capta durant l'any, tot cantant amb l'acompanyament d'un pandero quadrat. Unes dones, anomenades Majorales del Roser, que, voluntàriament, feien una capta, tot resseguint qualsevol celebració de la qual tenien notícia. Per exemple, quan hi havia un casori, les majorales obsequiaven la núvia amb un ram i passaven la bacina. També li cantaven cançons. Després presentaven la bacina al nuvi i al seguici nupcial. També compareixien les majorales a actes i festes de les famílies on, mitjançant una almoïna, entonaven cants i corrandes adequades a les circumstàncies. Era el *llevant de taula*, perquè solien anar-hi després de l'àpat o convit. Les danses del Roser, que afectaven altres diades assenyalades, també tenien lloc en el transcurs d'aquestes festes familiars. Amb l'excusa de la capta per la verge del Roser a qualsevol moment de l'any, les cançons amb acompanyament de pandero quadrat que feien sonar les Majorales —sovint improvisades amb traça— van esdevenir un pòsit cultural del qual avui en resten documentades només les escorrialles.⁶ A

4. CASTELLÀ, G., *Reseña histórica...*, p. 8 i 9.

5. VICTORI AGUILERA, Francesc, *Calendari Folklòric d'Igualada i de la seva comarca*. Igualada: CEI, 1965, p. 244-248.

6. SERRA I BOLDÚ, Valeri, *Les cançons de Pandero*. Barcelona: Tipografia l'Avenç, 1907 [reed. Barcelona: José J. de Olañeta, 1982, col. Arxiu de Tradicions Populars, 12].

Pandero del Roser. Reproducció d'Albert Margalef i Josep Quesada (original del segle XVIII al Museu de Reus)

l'Anoia tenim documentades les cançons de pandero dels anys 1615-17 al poble de Copons, però és obvi que en devien tenir Tous, Bellprat, Jorba, Piera... i, evidentment, Igualada.⁷ Aquests panderos, força peculiars als ulls d'avui, solien tenir les dues cares cobertes de pell tensada i era molt usual encintar-los, posar-hi cascavells enfilats i decorar-ne

les membranes amb pintures de flors, de la Verge del Roser o del sant patró local, entre d'altres. A més, es passaven d'unes dones a les altres, com un objecte ritual que estava en mans de qui ostentava en aquell moment el càrrec, fet que ha estat cabdal per conservar-ne alguns de molt antics (segles XVII-XVIII) encara que romanguessin inutilitzables o ja no es fessin servir.⁸

A més, aquests administradors de confraria (anomenats Pabordes en alguns indrets) realitzaven ben segur el traspàs de càrrecs amb una

7. Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACAN). Fons de la Parròquia de Santa Maria d'Igualada (API). Caixa 91, *Llibre de visites pastorals*, foli 132 i ss. Provisions de la visita pastoral a Copons del degà i rector d'Odena Josep Sicart, el 23-11-1617 (agraïm aquesta notícia a Xavier Jorba): «Copons. Die jovis XXIII 9bris MDCXVII. Visitatio ecclesie parochialis ville et termini de Copons. [...] Item lo bassí y lluminària de St. Roch de la qual són administradors Magí Vilella, Francesch Anglada y Anthoni Comes, los quals resten a donar compte desde'l mes de maig del present any de 1617 y aximateix los del Roser que foren en l'any 1616 Anthoni Jover de cap de graus y Bernat Martí y fins per tot lo any 1616 Pau Garriga y Francisco Prat, y de les dones en lo any de 1617 que són estades Catherina Jovera muller de Pere Jover àlies Terradelles y Càndia Tudora muller de Joan Tudó. [...] Item ha de donar compte del que se aplegà per la vila les dones ab lo pandero dels anys 1615, 1616 y 1617 qui foren Joana Plaçies y Joana Romeua, e provehí que tots los sobredits respectivament, so és los qui deuen qui són etc. dins lo espay de quatre mesos paguen les quantitats sobredites respectivament, y aquelles deposen en la caixa del archiu, en pena de excomunió major. / Item provehim y manam que dels diners comuns de dita caixa compren un llibre blanch de quart y en aquell continuen les entrades i excides en dita caixa continuant».

8. AMADES, Joan, *Memòria de la missió de recerca de cançons i músiques populars realitzada per Joan Tomàs i Joan Amades a les comarques lleidatanes del 23 de juliol al 13 de setembre de 1930 per comanda de l'Obra del «Cançoner Populars de Catalunya»*, dins *Materials*, vol. XIII. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. La menció del traspàs del Pandero fa referència al poble de Castelló de Farfanya i es troba a la p. 22, mentre que la fotografia de l'instrument és reproduïda al plec de fotos entre les p. 144 i 145. També fa especials mencions de certs detalls el mateix Serra i Boldú al seu *Calendari Folkloric d'Urgell*, p. 64, 70 (l'listat de municipis d'Urgell on ell tenia notícia que es feia), 87, 153, 224, 265, 336, etc. (SERRA i BOLDÚ, Valeri, *Calendari Folkloric d'Urgell*. Bellpuig – Barcelona: Seix & Barral, 1914, així com *idem*, *Llibre Popular del Rosari. Folk-lore del Roser*. Barcelona: Foment de Pietat Catalana, 1917 [reed. a Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. Biblioteca Serra d'Or, 77]).

dansa ritual a plaça, dansa amb unes característiques molt similars a la que avui es pot veure a Sant Joan de les Abadesses, a Monistrol de Montserrat (Ball del Bo-bo), a Castellterçol o Moià. Tant en el cas de les majorales quan captaven com en el d'aquesta dansa ritual, hi podien jugar un bell paper les almorratxes. Aquests objectes bellíssims són una espècie de càntrics de vidre bufat, amb quatre brocs, que servien per aspergir *aiguarròs* (aigua perfumada de roses) als assistents, com una mena de bon auguri. Sovint es llençaven a terra per trencar-les i acabar de perfumar tot l'indret.⁹

Evidentment, cada diumenge i festes a la tarda, a Igualada es resava el rosari a l'església del Roser i s'hi feien festes solemnes al maig i a l'octubre, amb goigs i música de vent i corda, amb l'ús del petit orgue que tenia l'església del Roser abans de 1936 i amb assistència d'un fagot o baixó als rosaris del diumenge, per tal de reforçar el cant amb el baix.¹⁰

3. EL MAIG D'IGUALADA I COMARCA (1760-1885)

Però al marge d'aquests elements quotidians, un dels elements més singulars d'aquesta festa a Igualada —i que no estava vinculat a tot arreu a les celebracions del Roser— fou la de l'Arbre de Maig. Així i tot, Joan Amades ens diu que «*L'erecció de l'arbre solia córrer a càrrec d'alguna confraria. En els indrets on la confraria del Roser era prou important i congregava el floret del jovent d'ambdós sexes solia ésser la que curava de les festes de maig, i les minyones hi tenien certa intervenció. En els llocs on hi havia una confraria de fadrins prou important, eren ells els qui duïen tot el pes de la festa i les minyones no hi intervenien gens o ben poc*».¹¹

9. Encara hem vist un ús residual de les almorratxes als aplecs de la Tossa de Montbui.

10. CASTELLÀ, G., *Reseña histórica...*, p. 58-65, i VICTORI, E., *Calendari Folkloric...*, p. 244-248.

11. AMADES, J., *Costumari Català...*, vol. III, p. 359.

Almorratxa anoiensa de mitjan segle XIX. Vidre bufat. Col·lecció particular d'Igualada

Igualada havia tingut una confraria de joves molt potent, però a partir del segle XVII la seva importància havia decaigut molt. Per tant, calia orientar les recerques vers la Confraria del Roser per trobar-ne alguna referència històrica antiga. La notícia original, datada el 1760, es trobava al llibre de comptes de la Confraria, que actualment no sabem on para i que Gabriel Castellà degué veure poc abans de la Guerra Civil o potser poc després. En qualsevol cas, la seva *Reseña histórica* del Roser d'Igualada —publicada el 1973 i segurament elaborada a la postguerra pel seu estil literari general i conceptual— en fa l'anàlisi, que preferim transcriure íntegrament:¹²

«He aquí otra apuntación nada despreciable para añadir a la lista de costumbres locales rosarianas. Obra transcrita en el libro de la Cofradía, y dice textualmente:

12. CASTELLÀ, G., *Reseña histórica...*, p. 31-33.

»«Nota: que en lo any 1761, lo dia 20 de abril, essent Regidor Decano lo Dr. Isidro Rebert ab sos companys, ab acte de Ajuntament resolgueren quels Baciners de la confraria del Roser no plantian mes lo Matx conforme havian practicat, per ser en dany de la Confraria y per lloguerrejar. – Itta est. – Joseph Camins, Pbre. Prior.»

»Con esta sencilla y escueta nota se nos manifiesta claramente la típica costumbre que en Igualada existió, como en muchos lugares de Cataluña, acerca de *plantar el Maig*: expresión gráfica que significaba o involucraba lo siguiente: En el día primero de Mayo, un animoso grupo de mancebos salía en dirección a un bosque vecino y allí cortaban el árbol (generalmente era un pino) más corpulento y derecho que encontraban, y a peso de sus fornidos hombros se conducía al pueblo o villorrio, plantándolo en el centro de una plaza o frente a alguna casa, a título de presente u obsequio; a tal efecto el árbol, terso y con su pintado follaje, se guarnecía a veces con flores cintas coloreadas, y a su alrededor se organizaban danzas y otras diversiones, y aun se encendían hogueras en las noches de los tres días que duraba la fiesta, y el árbol permanecía allí, enhiesto semanas enteras, hasta que las hojas se secaban por completo.

»Dábanse casos en que *el Maig* era para festejar a alguna doncella agraciada del lugar; pero otras veces se entendía como agasajo a la autoridad civil o eclesiástica de la Villa. Creemos que en Igualada sería como obsequio a Ntra. Sra. del Rosario, no obstante que de paso daría ocasión a proporcionarse algún solaz la gente moza de la localidad, siendo fácil de presumirlo así, desde el momento que, como se ha visto documentalmente, venía a cargo preciso de los bacineros de Ntra. Sra. del Rosario la ejecución o práctica de colocar y aparejar el referido árbol.^{12bis}

^{12bis}. Això ens aclareix molt sobre la prohibició esmentada a la nota de 1761, perquè un dels significats de *guerrejar* és, segons el Diccionari català-valencià-balear, anar en cerca o procurar d'aconseguir quelcom, especialment una noia, per festejar-la. Realment devia portar conflictes i baralles.

»El libro de la Cofradía apunta bien claro, en el descargo de las cuentas del año 1760, que se pagaron 17 sueldos per *condohir lo maig*, y en el año inmediato siguiente púsose en venta el mismo árbol, consignando en las entradas de la Cofradía:

»De la viga que servia per plantar lo maig, 18.

»Ignoramos si concretamente el árbol se situaba frente a la capilla de Ntra. Sra. del Rosario, pero cuando menos es presumible que se plantaría en el centro de la plazuela próxima que existe a pocos pasos de la expresada capilla, en la confluencia que forma la calle del Rosario con la de Santa María y la titulada de Nuestra Señora de la O.

»Es fácil de explicar la prohibición que hiciera el Ayuntamiento de 1761. La danza y los juegos que se verificarían con aquella fiesta, daban lugar a promover o iniciar divisiones y a formarse bandos entre el vecindario, cosa nada extraña, pues demasiado sabido es que las costumbres más sencillas, tarde o temprano degeneran o amenazan degenerar en perturbaciones y desavenencias más o menos aparatosas. Y la típica costumbre de *plantar el maig*, un tiempo tan de moda incluso en la propia capital de Barcelona, se fue perdiendo de las pasadas generaciones para jamás volver».

Així, la nostra opinió és que Gabriel Castellà va encertar de ple la significació que l'Arbre de Maig, que es devia fer per la festa del Roser de Maig i no la de l'octubre (l'acord municipal és del mes d'abril), tindria a Igualada. Serviria, doncs, almenys per a dues finalitats: oferir una rosa gegant a la Mare de Déu —com avui s'ofereix el Pi a Santa Coloma de Centelles cada 30 de desembre— i esbravar la jovenalla amb un costum que, sense aquest rerefons catòlico-festiu, hauria portat molts més problemes i hauria esdevingut incontrolable, com tota competició entre joves.

No podem assegurar que el *Maio* es deixés de fer; potser al cap d'uns anys es va reprendre. De fet, els dos treballs de Lluís Marsans i Solà sobre costums d'Igualada són ben clars i encara hi vincula les Majorales del Roser i demostra que hi

havia memòria del fet. També volem transcriure'ls literalment. El text del 1883 diu així:

«Lo maig.

»Lo dia que mes festa fan los treballadors del camp es per Sant Isidro, mes encare qu'actualment lo celebrin ab molta pompa, ha decrescut notablement y en prova d'aixó descriurem una costum are fa poch anys, desgraciadament morta.

A la vigilia del Sant á la nit, los joves del poble armats de destrals y xerrachs, s'internaban per aqueixos frondosos boscos, que hi ha en las comarcas catalans, buscant lo arbre mes alt al mateix temps que mes prim, que's trobaba en tot lo terme del poble.

»Una vegada trobat y cullit l'arbre qu'anomenaban *Maig* lo podaban fent de modo que al cap demunt quedés un plumall de brancas y lo portaban al coll en vers lo poble, fent de manera qu'avans que lo raigs del sol surtissim per l'enlayrat Monserrat y que la campana del poble vibrès per primera vegada per tocar á missa primera, lo *Maig* quedés plantat al mig de la plassa majó del poble.

»A la tarde hi feyan balladas al voltant encantantse mocadors, remallets y crespellas de pasta fina y també's donaben premis als mes atrevits de pujar dalt [de l']arbre.

»No faltan tampoch may en eixa festa las funcions religioses, lo *llevant* de taula al mitj dia y las noyas ab sa bacina que com en totas las festas, captan per la Verge del Roser. pero aqueixa costum del *Maig* tant adecuada al carácter catalá, ja no existeix donchs are sols fan funcions religioses y en un qu'altre poble encare fan balladas.

»¡Tant de bó tornes á reneixer lo *Maig* com han reviscut altres costums!»¹³

I el del 1885 ens ve a dir quelcom molt similar:

«Pero apesar d'ésser la comarca igualadina industrial desde molt antich, y apesar de que molts pagesos igualadins lo dia que no poden anar al camp y en las vespradas de tots los dias, saben manejar un teler que'ls acaba de donar lo pa de la familia, sa classe agrícola conserva encare aquella cohesió que sempre'ls ha fet forts y respectats.

»[...] Pero la costum mes arrelada entre'ls pagesos, es fer sa festa lo dia de Sant Isidro, donchs en tal festa tots van en son mellor trajo, tenen gran cuidado en no treballar y fins en certs poblets hi ha *balladas* y altres diversions populars, ademés dels suntuosos oficis que no deixen de dirse en cap iglesia de la comarca, y encare antigament celebran ab molt mes esplendor la festa del Sant Llaurador, donchs se feya lo qu'anomenavan lo *Maig*.

»A mitja nit, quant la foscor regnaba per arreu, l'alegre jovenalla del poble previnguda de destrals, s'internaba per entre mitx dels frondosos boscos que hi ha en la comarca igualadina, y després d'haber elegit l'arbre mes alt y mes prim se podaba de modo que sols quedés un plomell en son extrem y á pes de brassos era portat á la plassa major del poble, ahont lo plantaban avans que'ls sol n'hagués eixit. Durant tot lo dia se feyan *balladas* á son entorn, se celebraba un *llevant de taula*, se donaban premis als que s'enfilaban fins al plomall del *Maig*, y com en totas las festas, noyas ab bassinas recorrian la plassa captant per la Verge del Roser.

»Pero per desgracia de la comarca, lo *Maig* ja no's planta en la pintoresca plassa dels poblets; los fadrins ja no's llavan á la hora de las fadas, ni van á sorprendrerlas al bosch; las *balladas*, ja no s'acostuman ab l'esplendor d'altres temps; ni l'alegre baylet, demostra sa destresa pujant, fins al plomall del altívol *Maig*, ¿Qu'es aixó pobles d'Igualada? ¿Será per ventura, vostre comarca, la primera que perdrá las costums de la terra catalana? Nó, nó pot ser, es una comarca que sempre ha estat en son puesto d'honor al perillar Catalunya,

13. MARSANS I SOLÁ, Lluís, «Costums y tradicions d'Igualada y sa comarca [14 D'Agost de 1883]», dins Ateneo Igualadí de la Classe Obrera, *Composicions premiadas en lo Certámen de 1883*, Igualada: Imprenta de Mariano Abadal, 1884.

y es impossible que siga la primera de trepitjar las consuetuds dels seus antepassats. [...]».¹⁴

4. LA PREPARACIÓ DE LA RECUPERACIÓ

Per tant, l'any 2012 es recuperava, des de l'Al-Pi-nisme Club Esportiu, una tradició perduda a Igualada i rodalia fa ben bé 130 anys, amb esperit renovador però intentant posar també en valor aquest acte com un element de cohesió social i cultural. La idea d'aquesta recuperació va sorgir durant una caminada per les fonts properes a Igualada el desembre del 2011, però la proposta a l'Ajuntament d'Igualada es va fer efectiva pel febrer del 2012. Aquesta proposta va ser rebuda de bon grat per part del consistori municipal, però complicacions tècniques a l'hora de fer el forat on quedaria encaixat l'arbre van fer que la celebració de la festa pengés d'un fil fins a finals del mes de març. Finalment, gràcies a la predisposició de l'arquitecte municipal, Carles Crespo, les incerteses entorn del forat es van poder resoldre i a finals de març teníem el vist i plau de l'Ajuntament per tirar endavant la festa. Cal dir que el Maig es plantaria segurament molt a prop de l'indret on s'hauria plantat al segle XVIII, si és que tenia un indret de plantada fixat.

El fet de disposar tan sols de dos mesos per preparar la festa, i més tenint en compte la inexperiència pròpia d'allò que comença de nou, va fer que els membres de l'Al-Pi-nisme Club Esportiu haguessin de treballar de valent i fer algunes coses amb menys calma de la desitjada. Es van organitzar comissions i es van anar fent reunions periòdiques per revisar com avançava la feina. Per tal de poder entendre amb detall els aspectes més rellevants de l'organització i posar en valor la feina feta, tot

seguit enunciem les tasques que va desenvolupar cada comissió, fet que considerem clau per a la implicació col·lectiva de l'entitat i l'èxit general de la proposta:

I. *Logística i seguretat a l'hora de plantar l'arbre a la plaça i fer el concurs de grimpaies*: es va encarregar de decidir en quin punt de la plaça es faria el forat i va coordinar-se amb l'arquitecte municipal i amb la brigada d'obres. Va estudiar la complexa tècnica de plantar l'arbre amb la màxima seguretat possible i com assegurar-lo un cop plantat, així com enginyar el sistema per assegurar els grimpaies que s'hi enfilarien. Amb la finalitat d'aconseguir la màxima informació possible, van contactar amb altres pobles on es fa la festa per veure com organitzen la plantada i planifiquen el concurs de grimpaies. Es van visitar Cornellà del Terri¹⁵ i Matadepera, i es va accedir a informacions sobre diferents plantades de característiques similars, sobretot el del primer Pi de Sant Antoni Abat a la població de Canals (al País Valencià, comarca de la Costera), una plantada que utilitzava els tensors des de balcons i les forques, tal com des de l'Al-Pi-nisme van trobar factible de realitzar.

II. *Tots els temes relacionats amb tallar l'arbre i dur-lo fins a la plaça*: calia localitzar l'arbre tenint en compte que la seva tala no suposés un dany per l'ecosistema, i procurant que fos un arbre adequat per a la celebració de la festa (alt, recte i no excessivament gruixut) i no gaire allunyat de l'indret on es faria la plantada. Un cop localitzat l'arbre potencial, calia contactar amb el propietari i obtenir-ne el permís; i obtenir també l'autorització del Departament de Medi Ambient per tallar-lo. També es va encarregar d'estudiar la tècnica per tallar-lo, per dur-lo a coll i per escorçar-lo, i trobar les eines necessàries; buscar el millor itinerari per

14. MARSANS I SOLÀ, Lluís, «Traditions y Costums d'Igualada y sa comarca», dins Ateneo Igualadí de la Classe Obrera, *Composicions premiadas en lo Certámen de 1885*. Igualada: Imprenta de Mariano Abadal, 1886.

15. Agraïm des d'aquí les atencions rebudes per part del seu alcalde, Pere Vilà, i de tota la junta, que ens van permetre documentar l'acte restant al centre de la Plaça, espai normalment vedat als espectadors.

transportar-lo i contactar amb la policia local per a la part urbana del recorregut. Van organitzar la gent a l'hora de tallar l'arbre i també durant el seu transport, per tal de dur-lo amb eficàcia però també amb eficiència i seguretat.

III. *Difusió*: era la comissió encarregada de fer els cartells publicitaris i de penjar-los per Igualada; fer articles als diaris informant de l'acte abans de celebrar-se; fer-ne difusió a través de les xarxes socials i altres estratègies que poguessin sorgir. En definitiva, tot allò que ajudés a fer ressò de la festa, ja que, en tractar-se d'una celebració desconeguda per la ciutadania, un dels majors temors que hi havia era que la festa fracassés per manca de participació, en el benentès que una festa organitzada per al poble fracassa en el moment en què el poble no hi respon amb la seva assistència.

IV. *Logística del dinar i berenar*: calia fer difusió del dinar i demanar tot el material necessari per fer-lo (taules, bancs, bidons per fer el foc...) i el mateix dia de la festa encarregar-se de l'organització dels àpats, i tractar de fer-ho amb la màxima celeritat.

V. *Finançament i col·laboració d'entitats i comerços*: l'Al-Pi-nisme Club Esportiu no podia encarregar-se tot sol de la festa, i per tant calia buscar col·laboracions. Es va contactar amb els departaments de Joventut i Cultura per accedir a les subvencions de l'Ajuntament d'Igualada; es va tractar de sol·licitar altres subvencions (Diputació de Barcelona...); es va parlar amb altres entitats igualadines per establir col·laboracions; es va parlar amb l'Associació de veïns del Barri de la Font Vella; i es va tractar de trobar comerços que hi col·laboressin aportant-hi material.

VI. *Economia i material*: calia controlar les despeses econòmiques de l'activitat i tractar que la despesa final realitzada per l'entitat no fos gaire elevada; i també va ser l'encarregada de mirar globalment el material necessari i el que caldria adquirir.

Cal destacar que, tot i tenir molt poc temps per poder-ho fer tot, hi va haver una gran impli-

cació, motivació i sincronització per part de tots els membres de l'entitat, i això va ser el que va fer possible tenir-ho tot a punt per al dia 20 de maig del 2012.

5. CRÒNICA DE LA CELEBRACIÓ

A les 7 de matí, una vuitantena de persones ens vam reunir a la plaça Pius XIIè per anar caminant cap al punt on es trobava l'arbre escollit, prop de la masia de Can Titó. Disposàvem d'un vehicle de suport que ens duia l'esmorzar, els cavallets on recolzar l'arbre i les jaquetes i bosses de la gent.

Vam arribar al punt on hi havia l'arbre a les 7:50h. Prèviament, ens hi havíem enfilat per lligar-hi una corda al capdamunt i així poder tibar per tal de controlar que caigués cap al costat adequat —cap al camí i no cap al torrent. També vam lligar-ne la base amb els dos arbres adjacents per acabar-nos d'assegurar que queia cap a l'indret on volíem. A continuació, vam començar a tallar-lo, utilitzant destrals i rellevant-nos. Tothom qui ho va desitjar va poder participar en la tallada de l'arbre, i al cap d'un quart ja era a terra. La gent que tibava de la corda va ser molt important per aconseguir fer-lo caure a l'indret exacte. Un cop a terra, i amb les cinc destrals, vam desbrancar-lo, per deixar només les branques de la part superior de l'arbre (el que s'anomena *plomall del Maig*). Tothom qui va voler va poder participar-hi. L'arbre feia quasi 20 m de llargada, 38 cm de diàmetre de tronc a la base i un pes estimat de més de 1.000 kg.

Tot seguit vam esmorzar. Disposàvem de sucs, aigua, moscatell en bótes, coques i xocolata. Les quantitats van ser adequades al nombre d'assistents. Només hagués faltat alguna bóta més de moscatell, una beguda típica en actes d'aquest caire.

A continuació, va començar el recorregut (de 3,2 km) amb l'arbre carregat a les espatlles. Sortosament érem les persones justes per dur l'arbre (no faltava gent, però no hi va haver la possibilitat de rellevar-se). S'anava avançant de

mica en mica, fent parades només per descansar, beure aigua i menjar quelcom. Mentre reposàvem, l'arbre descansava sobre 5 cavallets de ferro cedits per l'Ajuntament. Vam seguir el camí del parc fluvial i al cap d'una estona l'arbre va fer entrada a la ciutat, on ens esperava la policia local. Tot el recorregut fins a la plaça Pius XIIè va transcórrer sense incidents, amb alegria i entusiasme, i acompanyats amb la música d'una mitja cobla (sac de gemecs i tamborino). Aquesta música va ajudar a caminar de manera sincronitzada, facilitant la tasca al *macip* que, proveït d'un xiulet, ordenava els descansos i les repeses del trasllat.

L'arribada a la Plaça va ser justament a l'hora prevista, al voltant de les 12 del migdia, i hi havia força gent esperant l'arribada de l'arbre: ciutadans anònims, membres de múltiples entitats de la ciutat i representants del consistori municipal. Un cop a la plaça, vam deixar-lo en la posició i orientació correctes per començar la plantada. Sostingut pels cavallets, tothom qui va voler va poder participar en l'escorçada de l'arbre, que va quedar enllestida en poca estona.

Mentre s'escorçava l'arbre, es van fer tots els preparatius necessaris per a la plantada. De l'arbre es van lligar tres cordes que anirien fins a tres grans blocs de formigó de més d'una tona de pes, situats als angles externs de la plaça, que servirien com a tensors per tal que l'arbre no pogués caure. Dues cordes més servirien per tibar des dels balcons del segon pis de l'edifici modernista de Cal Barrab.¹⁶ Una sisena corda seria la que es faria servir després per assegurar als grimpaïres, i un cordill d'espart el que faria de corriola per pujar els fuets de premi.

Quan es va tenir l'escorçada enllestida i totes les cordes col·locades, va arribar el moment de començar la plantada del Maig. A més dels ele-

ments de seguretat que ja hem descrit, també disposàvem d'una planxa de ferro per recolzar-hi la base de l'arbre i evitar que rellisqués endavant o fora del forat, i de dues forques de ferro de 3 i 5 metres respectivament per ajudar a aixecar l'arbre des de sota. En aquest moment, el qui menava la *plantada* i dirigia tota l'operació va invitar tothom a participar-hi i es van explicar molt bé les tasques que havia de fer cada grup de gent. També es va fer enretirar la gent que no participava en la plantada de la hipotètica trajectòria de caiguda de l'arbre, per evitar mals majors en cas que hi hagués hagut algun problema durant la plantada i que els elements de seguretat fallessin. Tot va transcórrer amb normalitat i sense problemes destacables. Només remarcarem que, un cop l'arbre ja era totalment dins el forat i sense cap possibilitat de caure, va costar força de faltar-lo perquè havia quedat sobre una fusta que feia de suport a la planxa de ferro per evitar que aquesta caigués dins. Així i tot, finalment, al voltant de les dues del migdia, va quedar totalment falcat i assegurat. S'havia fet realitat la *plantada*.

Després d'aquests moments va arribar l'hora de dinar, però com que va començar a ploure, el dinar que teníem previst a la plaça el vam haver de traslladar al Casal *La Teixidora*, on van aplegar-se una quarantena de persones.¹⁷

Després de menjar, i veient que la pluja havia cessat, va començar el concurs de grimpaïres, amb tres categories (masculí, femení i infantil). Hi havia un nombre força elevat de participants inscrits, però la reaparició de la pluja va fer que molts no hi poguessin participar. Com que la pluja no minvava, es va decidir repartir el berenar per a tots els presents abans de l'hora prevista i donar per finalitzat el concurs de grimpaïres. Sota la pluja, es va fer l'entrega de premis (un pernil i un petit arbre) al guanyador de cada categoria i es va donar per acabada aquella primera edició de

16. Les més sinceres mostres d'agraïment als veïns que ens van deixar entrar a casa seva i als veïns del barri pel destorb de treure i reposar els filferros que creuen l'espai de la plaça Pius XIIè.

17. Des d'aquí volem agrair també als responsables del Casal que ens cedissin l'espai.

la Festa de l'Arbre de Maig. Al marge dels premis, a tots els participants al concurs de grimpairees se'ls va donar un test amb tres pinyons com a obsequi, per incidir en la sostenibilitat ambiental de la festa. Sota la pluja, els membres de l'Al-Pi-nisme van acabar de recollir-ho tot i van deixar l'arbre sense cordes per tal que la brigada el pogués retirar l'endemà.

La valoració de la jornada és molt positiva, ja que només el fet d'haver pogut completar amb èxit tots els aspectes de la festa ja és la millor de les notícies. I si s'hi suma l'elevada participació de la gent (encara que en fos la primera edició i amb unes condicions meteorològiques poc favorables), amb un esperit molt cooperatiu, responsable, festiu, i també intergeneracional, creiem que no es pot demanar res més d'un primer any.¹⁸ Des de l'Al-Pi-nisme Club Esportiu insisteixen a agrair el suport rebut de forma desinteressada per part d'entitats, comerços, institucions i persones anònimes. Són aquests tipus de complicitats els que van fer que la festa fos una realitat, i alhora, això és el que fa ciutat.

6. PROPOSTES DE MILLORA

Entre la gent de l'Al-Pi-nisme queden moltes ganes de treballar per a l'edició següent, amb l'objectiu de consolidar la festa, mantenir-ne l'esperit obert i participatiu i fer-la una festa de la ciutat, així com millorar els nombrosos errors que com a principiants s'han comès en la primera edició. Entre les propostes de millora destaquem les següents:

- Aniria bé ser ben bé el doble de persones a portar el Maig, ja que això permetria rellevar-se i disminuir molt la fatiga dels portadors. Aquests haurien de portar faixa i barretina i un mocador.

- L'arbre hauria de quedar plantat com a mínim una setmana, per seguir una mica la tradició (que seria deixar-lo plantat tot el mes de maig) i perquè tothom en pugui gaudir encara que el diumenge no pugui assistir a la festa.

- Fóra convenient organitzar amb anterioritat una conferència explicant la tradició de l'Arbre de Maig, i una altra explicant la situació dels boscos de la comarca i la sostenibilitat o insostenibilitat que suposa tallar un arbre. Aquest és un punt molt important per evitar sentiments de rebuig en alguns sectors ecologistes; cal explicar bé que la tala d'un pi cada any no provoca cap tipus de dany en el medi; ans al contrari, pot arribar a ser beneficiós, sempre que es faci amb criteri.¹⁹

- La festa guanyaria molta qualitat cultural i vistositat si s'aconseguís la incorporació de detalls vinculats al folklore del Roser. Ben segur que resultarà cohesionador que es dansi en rotllana al voltant del *Maig* un cop s'hagi plantat; que l'Arbre sigui galejat amb trets de trabuc un cop arribi; que es recompensi simbòlicament els qui el porten rebent-los amb l'aspersió d'aigua perfumada des d'una almorratxa com antigament haurien fet les Majorales i, per acabar, que hi hagi cant improvisat a la sobretaula del dinar col·lectiu, si pot ser amb la incorporació d'instruments populars «rosarians» com ara la mitja cobla o el pandero quadrat, el qual també podria servir per a la recollida de recursos econòmics per mitjà de la cançó i la corrandà.

18. Vegeu la web de la festa de l'Arbre de Maig d'Igualada a <http://arbredemaig.cat/>.

19. BURRIEL J.A., GRACIA C., IBÀÑEZ J.J., MATA T., VAYREDA J., *Inventari Ecològic i Forestal de Catalunya. Regió Forestal IV*. Bellaterra: CREA, 2000. ISBN: 84-931323-3-0.

DANIEL VILARRUBIAS I CUADRAS (Igalada, 1979) és historiador de l'Art i arxiver. Ha treballat com a director dels Musèus de la Val d'Aran i actualment és director de l'Arxiu Comarcal del Pla d'Urgell. Com a violinista, especialitzat en música antiga i tradicional, ha participat en multitud de concerts i a les festes més importants del calendari català. En el camp del folklore, és president de la Federació del Seguici Tradicional Històric d'Igalada, amb la qual ha treballat per a l'elaboració d'un protocol de restauració del seguici festiu de la nostra ciutat i la restauració de diversos elements d'aquest com són els balls de la Festa Major. També assessora diverses recuperacions festives des del punt de vista patrimonial.

MARC TALAVERA ROMA (Igalada, 1988) és biòleg, especialitzat en ecologia i botànica, i gestor i restaurador del medi natural. Ha participat, i participa, en diversos projectes de recerca en el si del departament de Biologia Vegetal de la Facultat de Biologia de la UB, tasca que compagina amb la d'educador i divulgador ambiental. En l'àmbit de l'associacionisme igualadí forma part de l'Agrupament Escolta Torxa, i és l'actual president de l'Al-Pi-nisme Club Esportiu, entitat excursionista dedicada a promoure l'esport en la natura entre el jovent i que ha estat la responsable de la recuperació de la Festa de l'Arbre de Maig a Igalada.